

26 квітня – День Чорнобильської трагедії Вони чесно виконали свою роботу

Чорнобильську катастрофу вважають найбільшою за всю історію ядерної енергетики не тільки за кількістю загиблих і потерпілих від її наслідків людей, а й за наданим економічній збитки. Радіоактивний викид оцінюють потужністю 300 бомб, що скинули на Хіросіму. Зупинити активне виверження радіоактивних речовин зі зруйнованого реактора вдалося лише до кінця травня 1986 року ціною опромінення тисяч ліквідаторів. Радіоактивного ураження зазнали майже 600 тисяч осіб. Минуло 34 роки. Багато хто з них утратив життя або здоров'я і страждає від наслідків опромінення й донині.

Ні на кого не скаржився, а просто жив
Один із тих, хто особисто побував у зоні відчуження після того, як там сталося лихо, житель Сарн Анатолій КАБАНЕЦЬ. Із 26 жовтня по 31 грудня 1987 року він із сарненцями Петром Дмитруком і Володимиром Нагорніним перебували на радіаційно забрудненій території. Анатолій трудився в Сарнах на ремонтно-транспортному підприємстві водієм. Із військомату отримав повестку, просячи надати копію в незабаром 7 чоловік із району автобусом повезти спочатку в Білу Церкву, а потім село Орнаве Івано-Франківського району Київської області. Звідти трьох сарненців забрали в Чорнобиль, у склад одного батальйону. Анатолій щодня працював на АЕС та в Прип'ять представником радянського міністерства, журналістів. Робочий день тривав із 8 ранку до 23 години вечора, а в табель ставили 8 годин. Тож коли з часом почав оформляти пенсію, то вийшла вона 160 карбованців. Ще 30 доповували з військомату. Та й із нинішніми цінами вона зараз не така, як він потребує.

ЧОРНОБИЛЬ

Вони чесно виконали свою роботу

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Через 64 дні Анатолій Миколайович повернувся додому на підприємство, де трудився. Отримавши гідну зарплату в потрійному розмірі. Коли ж на підприємстві з платною стало суцужно, прикро було чути від декого образливі слова: «Ось хто забрав ваші гроші...», і кивали на ліквідатора. Нічого не відіш, у житті й такі зустрічаються.

Ліквідатори йшли проти «мирного» неконтрольованого атому з великими руками. Після кожного візду машини заждикали на мийку, а згодом вимірювали радіацію. Найдивніше, що її показники зашкалювали, ставали ще більші. Як з'ясували згодом, через воду, що була також забруднена. Коли приїжджало начальство, одягали одноразові костюми та взуття, а залишки території, викидали їх.

Відповідальний водій щодня перестав на машині на сидіннях накладки, якими слугували простирадла. Не підозрював, що це нічого не змінює. Частинами гостями були також іноземці — італійці, японці. Останні навіть демонстрували особливі костюми захисту, схожі на скафандри, але легкі, ніби пір'ячка. Переказували, що в нашій країні відмовилися їх купувати через високу вартість.

Анатолій Кабанець мав третю групу інвалідності у зв'язку з виконанням військових обов'язків на Чорнобильській АЕС. Він ніколи нічого не вимагав. Упродовж 16 років стояв у черзі на квартири. Не скаржився, просто жив. І просив, аби Бог послав здоров'я.

Деякі роки тому Анатолія Кабанця не стало. Ще прийшов на митинг із нагоди вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС 14 грудня. І ніхто з побратимів не міг подумати, що ввечері чоловіка забере «швидка» в реанімацію. Свігла пам'ять герою.

Випробування на мужність

У Чорнобиль пройшов випробування на мужність і стійкість Олег ЄВТУШОК. І він, і дружина тепер хворіють. Зустрілася з чоловіком у 2013-му, через 27 років після аварії на Чорнобильській АЕС. Тоді в редакції читав мені напам'ять рядки, написані серцем: Была та бль и вправду черной – Нежданно грянула беда. И юношей в солдатской форме Страна направила туда. Туда, где час тревоги пробил, Туда, где долг зовет. По направлению в Чернобыль Машини двинулись вперед. Олему було трохи більше 18, коли його, солдата строкової служби, з іншими військовослужбовцями від-

правили на ліквідацію наслідків техногенної катастрофи. Забезпечували урядовий і зв'язок між військовими частинами в зоні та поза нею. Вони приїхали змінити тих, хто збирався мобілізуватися восени, і були першими, які пробули в Чорнобиль пів року з початку аварії.

В армію його призвали за спецнабором після першого курсу Донецького політехнічного інституту, де навчався. Після «учебки» під Києвом потрапив у полк зв'язку в Чернівці. Когось із хлопців посилали служити в Афганістан, інших у Мозамбік чи Лаос. Олег затримався, бо в той час виконував у Чорнобиль функції начальника апаратури П-246. Тож у простого рядового в підпорядкуванні були навіть офіцери.

Коли масштабні катастрофи оцінили реально, для ліквідації її наслідків почали направляти військові частини та підрозділи цивільних структур. У першу чергу — радіаційно-хімічної розвідки, гелікоптери 17-ої повітряної армії Київського Червонознаменного військового округу (КЧВО), згодом інженерні частини. Тож потреба у зв'язку зростала. З листопада 1986 р. по травень 1987 р. Олег служив у штабі оперативної групи в другому секторі від пошкодженого реактора. У селі Терхи створили першу зону відповідальності зі штабом і вузлом зв'язку КЧВО. Вже зранку 10 травня 1986 року Чорнобиль мав прямий зв'язок із Москвою, Києвом, Львовом, Мінськом, а також усіма зонами. Ось як розповів про події 34-річний давнини:

У 30-кілометровій зоні працювали 24 години на добу. Викликали солдата могли в будь-яку хвилину, тож навіть спав із телефоном. Зв'язок був неякісний, траплялися часті обриви кабелю. Штаб військової частини розмістили у школі, де одного разу виникла пожежа. Дерев'яне приміщення з пічним опаленням, що «народилося» у 1890 році, не витримало навантаження. Приїхали пожежники, але без води, й почали відповідати по всій формі про своє прибуття. Загасила ж вогонь 25-а московська бригада, що перебувала за 70 кілометрів від місця події і примчала на допомогу. Тоді військові вирішили звести новий навчальний заклад вже з цегли, й обов'язково зі спортивним залом. І навіть взялися за будівництво. Не здогадувалися, що він нікому найближчим часом не знадобиться.

Згадує Олег Володимирович і Новий 1987 рік, коли довелося чергувати у святкову ніч. Зима видалась дуже суворого. У хлопців почалися бронхіти, запалення легень. Тільки потім задумалися, як утеплити холодні автобуси. Слідом за солдатами ходили вірні чотириногі друзі, що також постраждали й одержали від військових свої

чорнобильські імена — собаки Доца й Реактор, коти Стронцій і Цезій.

Через пів року залишали зону на машинах, що не утилізували, не поміняли, не списали. Хлопці аж «здвєрили» від одержаного опромінення. А в книжці ліквідатора зробили запис: «23,695 рентген». Як компенсацію щомісяця отримував по 100 карбованців відрадин. Хоча в архівній довідці в графі «отримав дозу опромінення» написали російською мовою «не отражена». І як пояснення прикет: «Журнал учета доз облучения военнослужащих УС «Славянка» в/ч 59261 на хранение в архив не поступал». І ще: «Кратность оплаты не отражена».

Згодом пошукам в архіві Олему допомогли подяки та значок КЧВО «За ліквідацію последствий аварии на ЧАЭС», де зазначений номер військової частини. Один із ліквідаторів, який також приїхав за довідкою й не зміг її отримати через відсутність двох останніх цифр у назві частини, помер на місці від інфаркту. Я називаю лише факти, не коментуючи їх. Але не можу стриматися, щоб не сказати: «Це, мабуть, відбувалося не в моїй країні. Такого не може бути. Виходить, що може».

Тепер Олег Євтушок знаходить сили ще й жартувати, коли розповідає, що разом із машинною зв'язку має загальний ліквідаторський стаж у Чорнобиль цілий рік. І вже зовсім серйозно додає: «Хлопча, який прийшов служити у військову частину й понив машину, що возила воду в Чорнобиль, втратив свідомість».

Мабуть, тодішні урядовці не могли й допустити, що хлопці, пройшовши шестимісячне чорнобильське пекло, ще доживуть до пенсії. А вони вижили. От тільки закон... Ніби й є, а не діє. Правильніше буде сказати діє, але проти тих, кого не залпували, чи хочуть вони служити в Чорнобиль впродовж пів року, а тепер прирівня до інвалідів війни. Прийнята не одна директива, але там немає жодного слова про солдатів строкової служби.

До речі, Олег Євтушок закінчив Луцький індустріальний інститут. Майже 20 років трудився на Сарненському заводі мостових технологічних конструкцій. Пройшов шлях від слюсаря-складальника до механіка, а згодом начальника ремонтно-механічної дільниці. Та, найголовніше, виконуючи завдання Радянського уряду, в надзвичайно складних умовах ввєнено пройшов випробування на мужність і стійкість. А глибоке розуміння особистої відповідальності за доручену справу допомогло йому зробити гідний внесок у ліквідацію наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і виконати патріотичний обов'язок перед Батьківщиною.

Заслугують на підтримку

У чергову річницю Чорнобильської аварії є ще один привід згадати, яку підтримку від держави на сьогоднішній день отримують чорнобильці. Так, з нагоди 34-ї річниці Чорнобильської катастрофи мерія Львова виплатить матеріальну допомогу ліквідаторам наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції, а також дітям з інвалідністю внаслідок аварії на ЧАЕС. Цю одноразову грошову виплату передбачили для 1547 осіб. Загальна сума виплат — майже 3,6 млн грн. Про це повідомили ЗМІ. А як у нашому районі? Про буття та проблеми ліквідаторів Чорнобильської катастрофи запитала голову Сарненського районного громадського об'єднання «Союз-Чорнобиль» Валерія НЕСТЕРУКА:

На Сарненщині німі проживає 241 ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС. З прикриттю треба констатувати про зменшення розміру пільг для учасників ліквідації наслідків аварії другої категорії. Вирішення більшості проблем, пов'язаних із виплатами та санаторно-курортним лікуванням ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС, можливе лише на загальноукраїнському рівні.

Потерпають ліквідатори і від браку медикаментозного забезпечення. Якщо раніше одержували всі необхідні ліки, без яких не проживуть, то тепер їх немає навіть серед найменувань, що можна придбати. Одно слово, серед основних пільг — харчові і трохи коштів виділяють на ліки за рецептами. Боялися, що не буде інсуліну, адже багато ліквідаторів залежні від нього. Але питання вирішили. Ніхто нічого не може сказати про оздоровчі чи азагалі вони будуть. І не тільки ліквідаторам, а й усім, хто постраждали. Дочекаємось закінчення карантину.

Що ж, надія помирає останньою. Так уже вийшло, що за три десятиліття після Чорнобильської трагедії ставлення до людей, які врятували Україну від радіації, з боку держави відбувається за принципом: «Вони виконали свою роботу — про них можна забути». Двічі на рік під час заходів до чергової річниці Чорнобильської аварії 26 квітня і в день вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС 14 грудня ліквідатори наслідків катастрофи опиняються в центрі уваги. Однак решту часу про них не згадують. Ніхто з цих людей не називає себе героями, насправді здійснивши подвиг. Бє, хто пережив події в Чорнобиль чим поклав своє життя й здоров'я в боротьбі з радіацією, гідні нашої поваги та вічної пам'яті помертло. А живі, безперечно, заслуговують на належну підтримку з боку держави.

Марія КУЗЬМИЧ.
Фото Василя СОСЮКА.

Фото з архіву 2019 р. «СН»